

Indledning

Der er nok at tage fat på, hvis man skulle beskrive den seneste tids vigtige begivenheder i Danmark. En kritik fra Amnesty International over manglende beskyttelse af menneskerettigheder inden for områderne diskrimination, terrorlovgivning, isolationsfængsling, vold mod kvinder, politimagt og ytringsfrihed. Danske soldaters engagement i Irak og Afghanistan, som vi regelmæssigt bliver mindet om, når danske soldater har været involveret i kampe. En journalistisk påvisning af danske soldaters overlevering af tilfangetagne irakere til amerikansk totur, og en dansk regering som pure afviser. En gentagen kritik af den danske regering for at have løjet om grundlaget for at gå ind i Irak. Det danske antiterrorkorps rydning af ungdomshuset i København, hvorefter bydelen Nørrebro blev forvandlet til en kampzone mellem politi og hvad der i pressen går under betegnelsen autonome (selvom der reelt var tale om forskelligartede grupper). Biler og containere stod i brand, Nørrebro var mørkelagt og området omkring Ungdomshuset var afspærret af kampklædt politi. I forbindelse med demonstrationerne blev ca. 860 demonstranter anholdt og ca. 260 personer blev senere varetægtsfængslet. Tidligere på året blev ni personer fængslet og sigtet for planlægning af terror, efter politiet i gennem længere tid havde overvåget dem.

Hvordan kan disse forhold forstås? Kan vi overhovedet begribe dem retligt eller må vi overskride retsvidenskaben og inddrage andre perspektiver for at undersøge fænomenerne fyldestgørende? Skal vi acceptere og forsøge at besvare problemstillinger, som de formuleres i et kommercialiseret mediefelt og i et konkurrencepræget politisk felt? Eller skal vi redefinere problemerne, så svarerne bliver videnskabelige frem for at blive svar, som medier og det politiske spil kræver? Ved at redefinere problemstillingerne til videnskabelige og ved at insistere på at besvare dem som sådanne kunne det måske blive lettere at bevare en forskningsmæssig troværdighed, selvom man udtaler sig om politisk sprængfarlige emner. Måske man så ville opdage, at ovenstående vigtige begivenheder ikke (alene) skal betragtes som enkeltsgager, men som udtryk for en tiltagende (gen)oprustning af statens arsenal af fysiske magtmidler – og en større brug af disse. Er der en sammenhæng mellem denne fysiske magtbrug og liberale reformer inden for en lang række områder, som har mindst ligeså langtrækkende konsekvenser, om end sådanne reformers effekt først rigtigt kan ses efter en lang årrække: Nye finansieringsmuligheder på ejendomsmarkedet, ændringer af regler om fagforeninger og pensionskasser, universitets- og skolereformer, ændringer af velfærdsstatens ydelser etc.?

I dette nummer af Retfærd bringer vi ikke svar på disse spørgsmål, men flere af artiklerne kan benyttes til refleksion over de epistemologiske spørgsmål, som må stilles. Jacob Dahl Rendtorff analyserer Hannah Arendts politiske teori og retsfilosofi, og han peger på

hvordan Arendt kan danne grundlag for retsfilosofisk analyse af retlige og moralske dimensioner af komplekse spørgsmål om international ret, terrorisme og forbrydelser mod menneskeheden. I sådanne komplekse spørgsmål må retten studeres ud fra den politiske kontekst – og ikke som isoleret retlig størrelse. Mikael Rask Madsen analyserer fremkomsten af europæiske menneskerettigheder ud fra et feltanalytisk/Bourdiesk perspektiv. Ved at undersøge genesen bag et europæisk menneskerettighedsfelt med fokus på aktørerne vises, hvordan institutionaliseringen af ret er tæt relateret til politik.

Turf Böcker Jakobsen har etnografisk undersøgt, hvordan konkret afgørelsesvirksomhed foregår i det sociale ankesystem og ud fra hvilke fagligheder afgørelserne træffes. Jakobsen viser, hvordan forskellige kundskaber – medicin og jura – er på spil og hvordan det er muligt at vinde sager ved at være bevidst om, at disse vidensregimer ikke er objektive. Herved bliver det svært at opretholde en monistisk retsforståelse. Med sen-moderitetens reflektive borgere, som stiller spørgsmålstejn ved professionelle vurderinger, er det et åbent spørgsmål om velfærdsstatens sociale klagesystem er tidssvarende.

Peter Blumes artikel »Findes der præjudikater« kan ses i forlængelse af det, som må betragtes som et fortløbende tema i Retfærd om juridisk metode og retskildelære. Ved grundigt at diskutere præjudikater argumenterer Blume for, at præjudikater ikke er udtryk for domstolenes skabelse af nye regler men manifesteringer af allerede gældende ret.

Asbjørn Kjønstad diskuterer i en anmeldelsesartikel Mette Hartlevs disputats »Fortrolighed i sundhedsretten – et patientretligt perspektiv« og Reza Banakar anmelder Denis J. Galligan' *Law in Modern Society*.

»En dobbelt kulturel spændetrøje« kalder den grønlandske (grønlandsk-danske) kunstner Julie Edel Hardenberg også sit kunstværk »rigsfællesskabspause«, som pryder dette nummer af forsiden. Den anden side af spændetrøjen, som vi ikke viser, er et motiv af det danske flag som spændetrøje. Hardenberg beskriver sit kunstnerskab i den afsluttende tekst.

Dette nummer af Retfærd er redigeret af den danske redaktion.